

Powszechnie znane jest odkrycie hebrajskich manuskryptów z 1947 roku należących do tzw. wspólnoty z Qumran (eseneńczycy). W tym samym mniej więcej czasie (1945 r.) doszło również do odkrycia w Egipcie, niedaleko miejscowości **Nag Hammadi** (arabskie "Prześwietne miejsce"), obszernego zbioru oryginalnych pism gnostyckich w języku koptyjskim (łącznie 51 dobrze zachowanych pism różnej treści na 1153 stronach zebranych w 13 Kodeksach). Znaleździ datuje się na ok. 350 r. n.e. Są to jednak przekłady na język koptyjski wcześniejszych pism, których powstanie należy datować na II i III wiek n.e., a w przypadku niektórych (np. Ewangelia Tomasza) nawet na I wiek n.e.

Między obydwoma odkryciami są pewne paralele. Obie wspólnoty sytuowały się na obrzeżach oficjalnej religii. Gmina z Qumran w stosunku do jerozolimskiego judaizmu, gnostycy wobec ortodoksji „wielkiego Kościoła”. Mimo wielu różnic ideologicznych, obie wspólnoty łączy dualizm, wrogość wobec świata i nadzieja na wybawienie. Dla wspólnoty qumrańskiej jest to zwycięstwo Syna Światłości, dla gnostyków wyzwolenie duszy jako iskry bożej do królestwa światłości. Jasnym staje się również, że w obu przypadkach mamy do czynienia z ukryciem pism pod presją sytuacji zewnętrznej.

Dzięki odkryciu z **Nag Hammadi** stan wiedzy na temat gnostycyzmu uległ znaczącej poprawie. Nowe źródła pozwalają oprzeć się na fundamencie niezależnym od relacji herezjologicznych, jednocześnie dokonując rewizji doniesień Ojców Kościoła (przed odkryciem z Nag Hammadi, wiedza na temat antycznej gnozy opierała się głównie na doniesieniach jej katolickich przeciwników - tzw. Ojców Kościoła). Z Analizy tekstów

Bibliot

eki z Nag Hammadi

można wysunąć kilka niezwykle znaczących wniosków:

1. W skład **biblioteki** wchodzi zarówno teksty o charakterze lub zabarwieniu chrześcijańskim, jak i teksty w ogóle pozbawione chrześcijańskich treści. Wskazuje to na wzajemną relację chrześcijaństwa z gnozą, jak i na jej niezależność. Potwierdza to tezę o niechrześcijańskim rodowodzie gnozy.

2. Pisma dowodzą, że gnoza chrześcijańska uznawała siebie za prawowitą wykładnię chrześcijańską, żywo podejmując tematykę chrystologiczną, trynitarną i kosmologiczną. Stąd walka z gnozą przez Ojców Kościoła jest lepiej rozumiała i uzyskuje głębszy wymiar.

3. W świetle odkryć tzw. ortodoksja musi być uznana za owoc długo-trwałego procesu, który ma swoje źródło w różnorodnej myśli wczesnochrześcijańskiej.

4. Gnoza chrześcijańska została uznana za herezję dopiero w toku polemicznych starć, a jej dyskwalifikacja opierała się jedynie na teologicznych sądach.

5. Pisma wskazują na znaczną rolę tradycji i koncepcji żydowskich w procesie wykształcania gnozy.

W oparciu o wnioski płynące z analizy tekstów z **Nag Hammadi** (a również i na podstawie innych odkryć, choćby i znaleziska z Qumran) można zbudować teorię całkowicie różną od tradycyjnej na temat początków chrześcijaństwa i jej pierwotnej ideologii. Chrześcijaństwo, dla każdego z poważnych badaczy, którzy nie próbują godzić ścisłej nauki z wyznawaną doktryną, musi w świetle badań jawić się jako niezwykle różnorodne zjawisko już u samego swego źródła.

Poniżej prezentujemy niektóre teksty gnostyckie w języku polskim.

Polskie tłumaczenie oryginalnych tekstów z Nag Hammadi opracował je **ks. prof. dr. hab. Wincenty Myszor** (Zakład Teologii Patrystycznej i Historii Kościoła Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego).

Biblioteka Nag Hammadi - wybrane teksty dostępne online na Pistis.pl:

[Hipostaza archontów](#)

[Ewangelia Tomasza](#)

Biblioteka Nag Hammadi

Napisany przez Cyprian Sajna
09 stycznia 2012

[Wypowiedź o zmartwychwstaniu \(List do Reginosa\)](#)

Teksty dostępne na stronie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego:

http://www.wtl.us.edu.pl/pdf/Biblioteka_z_Nag_Hammadi.pdf

[Eugnostos](#)

[Ewangelia Filipa](#)

Teksty gnostyckie pochodzące z innych odnalezionych kodeksów:

Kodeks Tchacos: [Ewangelia Judasza](#)

Kodeks Berolinensis Gnosticus 8602: [Ewangelia Marii](#)